

**РІШЕННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ
ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ**

Спеціалізована вчена рада ДФ 64.055.031 Харківського національного
економічного університету імені Семена Кузнеця,
Міністерство освіти і науки України, м. Харків
прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань
«Управління та адміністрування» на підставі прилюдного захисту дисертації
«Облікова політика нематеріальних активів у системі управлінського обліку» за
спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»
"12" квітня 2023 року.

Собакар Маргарита Вікторівна 1995 року народження,
громадянка України,
освіта вища, закінчила у 2018 році Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця за спеціальністю «Облік і оподаткування».

Працює викладачем кафедри обліку і бізнес-консалтингу, Харківський
національний економічний університет імені Семена Кузнеця, з 16.09.2022 р. до
цього часу.

Дисертацію виконано у Харківському національному економічному
університеті імені Семена Кузнеця, Міністерство освіти і науки України,
м. Харків.

Науковий керівник Лабунська Світлана Віталіївна, доктор економічних
наук, професор, Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця, професор кафедри обліку і бізнес-консалтингу.

Здобувач має 6,5 наукових публікацій за темою дисертації, всі з яких є
статтями у наукових фахових виданнях України.

1. Собакар М. В. Удосконалення підходів до ідентифікації нематеріальних
активів в системі управлінського обліку підприємства. Науковий вісник
Полтавського університету економіки і торгівлі. 2022. № 1(105). С. 68–77.
(Index Copernicus). DOI: <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2022-1-9>

2. Лабунська С. В., Собакар М. В. Удосконалення підходу до оцінки
взаємозв'язку показників впливу на внутрішньо генерований гудвіл та
інвестиційну привабливість підприємства. Наукові інновації та передові
технології. 2022. №8(10). С. 243–257 (Index Copernicus). DOI:

[https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-8\(10\)-243-257](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-8(10)-243-257)

3. Лабунська С. В., Собакар М. В. Визнання внутрішньо генерованого гудвілу як ідентифікатора оцінки нематеріальних активів у системі управлінського обліку підприємства. Бізнес-інформ. 2022. №6. С. 64–77 (Index Copernicus). DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-6-64-77>.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Опонент **Легенчук С. Ф.**, доктор економічних наук, професор, Державний університет «Житомирська політехніка», завідувач кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. На рис. 1.7 (с. 52) автором запропоновано модель процесу трансформації інформації в знання, що ґрунтується на розмежуванні складових інтелектуального процесу («інформація», «дані», «знання», «відомості») при формуванні нематеріальних ресурсів (с. 48-51). Для кращого розуміння дана модель потребує уточнень у частині більш детального опису процедур на кожному з етапів формування інформаційного ресурсу та конкретизації основних відмінностей етапів життєвого циклу. Зокрема, яким чином виходячи із запропонованої моделі відбувається встановлення відповідності релевантності потребам підприємства?

2. Під час моделювання впливу формування внутрішньо генерованого гудвілу на інвестиційну привабливість підприємства за базу оцінки привабливості підприємства для інвесторів автором обрано показники оцінки фінансового стану підприємства (с. 119, 121). Погоджуючись з авторським підходом до розуміння сутності внутрішньо генерованого гудвілу, необхідним вважаємо розширення обґрунтування порядку обрання показників оцінки фінансового стану для кожного конкретного виду інвестицій (інвесторів) для з'ясування рівня їх впливу на інвестиційну привабливість (с. 121, додаток Т).

3. Автором наведено рекомендації щодо удосконалення формування первісної вартості нематеріальних активів інтелектуально-інформаційного характеру шляхом розширення витрат, що можуть бути капіталізовані як актив (с. 147-156) замість прямого списання до складу витрат періоду. Запропонований підхід визначає, що до витрат мають відноситися лише непродуктивні витрати. Бажано було б детальніше визначити та обґрунтувати

процес встановлення критерію продуктивності витрат та визначення характеристик, що мають бути враховані на даному етапі, оскільки від цього залежить подальше формування обліково-аналітичного забезпечення щодо нематеріальних активів підприємства з метою управління.

4. В авторській моделі комплексної оцінки внутрішньо генерованого гудвілу за основу розрахунку дисконтного множника запропоновано використання показника рентабельності активів (с. 171). Проте, для більшої об'єктивності обґрунтування обраної моделі оцінки бажано було б зазначити можливі альтернативні варіанти показників, що можуть бути використані для визначення дисконтного множника. Такий підхід сприятиме більш точному формуванню оціночної моделі та прийняттю більш обґрунтованих управлінських рішень.

5. Автором розроблено підхід до визначення балансової вартості нематеріальних активів на основі їх переоцінки та визначення вартості знецінення активів з невизначеним строком корисного використання, що переважно включають нематеріальні активи інформаційно-інтелектуального характеру (с. 181-182). Позиція щодо переваг такого підходу над звичайною процедурою нарахування амортизації (с. 115-117) не викликає заперечень, проте бажано було б розширити дану рекомендацію деталізацією порядку визначення оціночних характеристик зменшення вартості нематеріальних активів з метою уточнення порядку впровадження пропозиції автора в практичну діяльність підприємств.

Опонент **Єршова Н. Ю.**, доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», професор кафедри обліку і фінансів, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. В роботі досить детально проаналізовано особливості формування облікової політики нематеріальних активів в системі управлінського обліку (с. 60-70) та представлено характеристику основних її елементів (таблиця Н). Проте, передбачено необхідність оформлення елементів облікової політики у вигляді розпорядчого документу – Наказу про облікову політику, що також зазначено актором (с. 61). Не зовсім зрозуміло, які саме пропозиції надаються автором щодо формування наказу про облікову політику, тому, в якості доповнення рекомендацій щодо розробки облікової політики, бажано було б надати пояснення щодо способу відображення в ньому виділених елементів.

2. Здобувачкою запропонований загальний підхід до розробки основних рахунків управлінського обліку для відображення формування нематеріальних активів, що може забезпечити достатній рівень аналітичності інформації для прийняття управлінських рішень (с. 159). Конкретизовано порядок структуризації та кодування рахунків 12 «Нематеріальні активи» (с. 144) та 29 «Витрати етапу дослідження» (с. 149, 151) відповідно до авторського підходу. Для більш повного розкриття та розуміння порядку реалізації рекомендації, доцільно було б представити аналогічні приклади фрагментів плану рахунків щодо інших рахунків, пов'язаних з формуванням та використанням нематеріальних активів підприємства.

3. В розділі 2.1 авторкою розроблений підхід до комплексного формування системи управління витратами інноваційної діяльності та процесом формування нематеріальних активів підприємства (с.102-103), що має відбуватися на основі вибору систем відповідно до різних функціональних призначень (табл. 2.2, с. 100-101). Для кращого розуміння даного підходу доцільно було б зробити уточнення щодо кожної системи управління витратами. Зокрема, потрібні додаткові пояснення автора про те, щодо яких видів нематеріальних активів та умов діяльності застосування кожної системи є найбільш обґрунтованим.

4. В роботі авторкою акцентована увага на необхідності оцінки внутрішньо генерованого гудвілу для удосконалення визначення загальної оцінки підприємства як бізнес-одиниці, та запропоновано модель такої оцінки (розділи 1.2, 3.3). Для більш повного обґрунтування актуальності та практичного значення розробок доцільно було б додати уточнення в частині переліку стейкхолдерів, яким необхідна така інформація. З роботи не зрозуміло, які саме інтереси та потреби стейкхолдерів можуть бути пов'язаними з процесом оцінки гудвілу, та які рішення можливо прийняти в результаті запропонованої методики оцінки. Це дозволить сформувати матрицю інформаційного поля щодо прийняття управлінських рішень.

5. Здобувачкою обґрунтовано вплив формування внутрішньо генерованого гудвілу на інвестиційну привабливість підприємства (с. 117-129) з використанням канонічного моделювання їх взаємозв'язку. В цілому погоджуючись із виділеними групами факторів формування гудвілу та їх показниками, слід зазначити рекомендацію розширення аналізу результатів моделювання. В таблиці 2.7 (с. 127) представлено рівняння чотирьох моделей

взаємозв'язків показників груп факторів гудвілу та інвестиційної привабливості, та зазначено їх загальні коефіцієнти кореляції. Бажано було б зробити додатково аналіз кожної із моделей та отримати додаткові пояснення автора щодо деталізації та опису характеру зв'язків показників в межах кожної системи. Це розширило б розуміння процесів формування інвестиційної привабливості при різних умовах діяльності та наявності різних елементів активів.

Рецензент **Малярець Л. М.**, доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, завідувач кафедри вищої математики й економіко-математичних методів, надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Значна увага автора приділена визнанню, оцінці та обліку нематеріальних активів інтелектуального характеру, щодо яких в роботі застосовується термін «інформаційно-інтелектуальні ресурси». Тому варто було б уточнити економічну суть таких ресурсів та надати авторське тлумачення дефініції для кращого розуміння та правильної реалізації подальших облікових та управлінських дій.

2. В процесі формування та удосконалення документального забезпечення управління нематеріальними активами (с. 160-162, 184-185), обґрунтування функціонального призначення кожного документу бажано було б розширити зазначенням типів управлінських рішень, що можуть бути прийнятими на основі отриманої інформації. Адже документи, сформовані в межах системи управлінського обліку, мають бути спрямованими перш за все на інформаційну підтримку менеджменту.

3. На рис. 2.4 (с.121) та у додатку Т (с. 270-275) представлено систему показників, що використані для формування моделей канонічного аналізу впливу ВГГ на інвестиційну привабливість підприємства. В роботі не зовсім зрозуміло порядок встановлення значень запропонованих показників взаємовідносин з клієнтами (x_1 , x_2) та якості системи менеджменту (x_3), які мають визначатися експертним шляхом. Тому для кращого розуміння порядку формування інформаційної бази для моделювання доцільними є додаткові уточнення автора щодо критеріїв, на основі яких була проведена оцінка зазначених показників.

4. Як частину процесу аналізу результатів канонічного моделювання

представлено перевірку значимості обчислених коефіцієнтів канонічної кореляції між показниками інвестиційної привабливості та факторів гудвілу за рахунок нематеріальних активів інтелектуального характеру (табл. 2.6). Доцільно було б додати уточнення автора з приводу порядку проведення такої перевірки, а також чи було перевірено значимість взаємозв'язку показників інвестиційної привабливості та інших факторів формування внутрішньо генерованого гудвілу.

Рецензент **Безкорвайна Л. В.**, кандидат економічних наук, доцент, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри обліку і бізнес-консалтингу, надала надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. При структуризації нематеріальних активів автором застосовується критерій ідентифікованості (табл. 1.8, с. 82). Бажано було б додати авторське уточнення необхідності застосування цього критерію при структуризації та його сутність в цьому процесі.

2. На рис. 1.10 (с. 71) представлено загальний підхід до формування обліково-аналітичного забезпечення управління нематеріальними активами підприємств, що поєднує системи фінансового, управлінського та податкового обліку. Тому бажано було б зазначити взаємозв'язок та співвідношення показників обліку та звітності про нематеріальні активи в цих системах.

3. В розділах 2.2 та 3.2 автор пропонує для визначення поточної вартості нематеріальних активів з невизначеним терміном використання застосовувати підхід тестування на знецінення. Для кращого розуміння цієї рекомендації доцільними є уточнення автора щодо критеріїв визначення та прикладів таких нематеріальних активів, а також зазначення відмінностей такого підходу від звичайної процедури переоцінки.

4. В процесі опису етапів проведення канонічного моделювання (розділ 2.3) більшу увагу автору слід було б звернути на пояснення запропонованої структуризації показників факторів формування внутрішньо генерованого гудвілу. Бажаними були б уточнення та обґрунтування здобувача щодо авторського розмежування факторів впливу на загальну оцінку внутрішньо генерованого гудвілу підприємства.

Голова спеціалізованої вченої ради ДФ 64.055.031 **Пилипенко А. А.**, доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, завідувач кафедри обліку і бізнес-консалтингу, надав позитивний відгук без зауважень.

Результати відкритого голосування:

"За" 5 членів ради,

"Проти" 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Собакар Маргариті Вікторівні ступінь доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Голова спеціалізованої
вченої ради

Пилипенко А. А.